

Sborník Jihočeského muzea v Českých Budějovicích Přírodní vědy

Acta Musei Bohemiae Meridionalis in České Budějovice - Scientiae naturales

Sbor. Jihočes. Muz. v Čes. Budějovicích, Přír. vědy

52

236–237

2012

Pozorování myšivky horské *Sicista betulina* (Mammalia: Rodentia: Dipodidae) v severní části Novohradských hor

Observation of the Northern Birch Mouse *Sicista betulina* (Mammalia: Rodentia: Dipodidae)
in the northern part of the Novohradské hory Mts (Czech Republic)

Václav MIKEŠ & Martin LEPŠÍ

Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích

Abstract. An individual of the Northern Birch Mouse (*Sicista betulina*) was observed in a mosaic of abandoned meadows near the settlement of Mlýnský vrch (770 m a. s. l., mapping square 7254c) in the Novohradské hory Mts (Czechia) on the 5th June 2004. The dominant vegetation at the locality consisted of alliances *Calthion palustris* and *Caricion fuscae*. Scattered stands of *Violion caninae* and *Sphagno recurvi-Caricion canescentis* were present as well. While both last mentioned communities are reported as the Northern Birch Mouse habitat for the first time (at least for South Bohemia), the presence of the species in *Calthion palustris* and *Caricion fuscae* has been already recorded. Moreover, on the basis of the available literary data from South Bohemia, it seems that the alliance *Calthion palustris* probably meets the specific habitat requirements of *Sicista betulina* at the best. Finally the observation represents the northernmost locality of the Northern Birch Mouse occurrence in the Novohradské hory Mts.

Key words: Birkenmaus, *Calthion palustris*, *Caricion fuscae*, Freiwald, new record.

Myšivka horská (*Sicista betulina*) patří k vzácným drobným savcům obývajícím Novohradské hory. Doposud se z tohoto území podařilo nashromáždit záznamy 10 jedinců z mapovacích čtverců 7353, 7354, 7453 a 7454 (VOHRALÍK et al. 1972, ANDĚRA & BENEŠ 2002, ENGLEDER et al. 2005). Dne 5. června 2004 se podařilo doložit výskyt myšivky v nelesních mokřadech na severovýchodním břehu Mlýnského rybníka poblíž obce Mlýnský vrch (770 m n. m., kvadrát 7254c). Jedinec nejevíci známky plachosti zde byl náhodně objeven při průzkumu flóry (obs. J. Janáková, M. Lepší, P. Lepší & J. Závora). Lokalitu, na které byla myšivka pozorována, porůstá pestrá mozaika rostlinných společenstev. Dominují zde vlhké pcháčové louky ze svazu *Calthion palustris* a rašelinné louky ze svazu *Caricion fuscae*. Na vyvýšených a sušších místech se vyskytují smilkové trávníky (svaz *Violion caninae*) a v zanesených odvodňovacích strouhách je vyvinuta vegetace přechodových rašelinišť s dominantní *Carex rostrata* (svaz *Sphagno recurvi-Caricion canescentis*). Především v důsledku absence pravidelného obhospodařování jsou však luční společenstva na lokalitě zčásti degradovaná. Degradace se projevuje přítomností vyvýšených trsů (tzv. bultů), dominancí (popřípadě vyšším zastoupením) některých konkurenčně zdatných bylin (např. *Filipendula ulmaria*, *Carex brizoides*) a postupným zarůstáním dřevinami (roztroušeně se vyskytuje *Salix aurita*, *S. caprea*, *S. pentandra*, *Betula pubescens* agg., *B. pendula* a *Picea abies*). Z jihozápadu je lokalita ohraničena vysázeným pásem *Picea abies*.

Bylinné porosty řazené do svazu *Calthion* se zdají být vůbec nejčastějším stanovištěm *Sicista betulina* v jižních Čechách (ANDĚRA et al. 1970, WEITER 1997, MIKEŠ & KOŠNAR 2009) a bylo by vhodné tento habitat na lokalitách s výskytem druhu zachovat ve stávajícím stavu. Zatímco rašelinné louky svazu *Caricion fuscae* zčásti tvořily biotop myšivky na jedné ze šumavských lokalit zkoumaných WEITEREM (1997), vegetace svazů *Violion caninae* a *Sphagno recurvi-Caricion canescentis* není z jihočeských stanovišť tohoto zvláště chráněného druhu prozatím udávána (viz ANDĚRA et al. 1970, WEITER 1997, MIKEŠ & KOŠNAR 2009). Prezentované pozorování myšivky horské blíže Mlýnského rybníka představuje její nejsevernější nález v Novohradských horách. V jeho kontextu lze navíc uvažovat o případném výskytu druhu také v sousedním čtverci 7253, ve kterém by bylo vhodné v budoucnu přítomnost myšivky ověřit neinvazivním odchyttem do suchých padacích zemních pastí (viz CIHLÁŘ 1977, DANĚK 1978).

Literatura

- ANDĚRA M. & BENEŠ B., 2002: Atlas rozšíření savců v České republice – Předběžná verze IV. Hlodavci (Rodentia) – část 2. Myšovití (Muridae), myšivkovití (Zapodidae). – Národní muzeum, Praha, 116 p.
- ANDĚRA M., VOHRALÍK V. & ZBYTOVSKÝ P., 1970: Ein Fund der Birkenmaus (*Sicista betulina* Pall., 1778) im Bergzug Novohradské hory. – Zoologické Listy 19: 247–248.
- CIHLÁŘ D., 1977: Myšivka horská (*Sicista betulina* – Pallas, 1779). – Ms., 17 p. [Seminární práce; depon. in: Muzeum Novojičínska, Nový Jičín].
- DANĚK A., 1978: Dva nové doklady myšivky horské *Sicista betulina* (Pallas, 1779) z Moravskoslezských Beskyd. – Vlastivědný sborník okresu Nový Jičín 21: 61–64.
- ENGLEDER T., LEGO E. & PLASS J., 2005: Aktuelles zur Birkenmaus (*Sicista betulina* Pallas 1779) in der Dreiländerregion Tschechien/Deutschland/Österreich. – Beiträge zur Naturkunde Oberösterreichs 14: 397–403.
- MIKEŠ V. & KOŠNAR J., 2009: První nález myšivky horské (*Sicista betulina*) v povodí Chvalšinského potoka (jižní Čechy) (Rodentia: Dipodidae). – Lynx n. s. (Praha) 40: 127–128.
- VOHRALÍK V., HANÁK V. & ANDĚRA M., 1972: Savci Novohradských hor. – Lynx n. s. (Praha) 13: 66–84.
- WEITER L., 1997: Společenstva drobných zemních savců na lokalitách se známým a předpovězeným výskytem myšivky horské na Šumavě. – Ms., 21 p. + přílohy [Magisterská práce; depon. in: Akademická knihovna Jihočeské univerzity, České Budějovice].

Adresy autorů:

Václav MIKEŠ
Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích
Dukelská 1
CZ – 370 51 České Budějovice
e-mail: mikes@muzeumcb.cz

Martin LEPŠÍ
Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích
Dukelská 1
CZ – 370 51 České Budějovice
e-mail: lepsi@muzeumcb.cz

Došlo: 27. 2. 2012
Přijato: 16. 5. 2012